

ної економіки адаптуватись до змін ринкового середовища і уникати необґрунтованого ризику, приймаючи управлінські рішення щодо ефективного використання всіх наявних ресурсів, збільшення обсягів виробництва і реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на основі дотримання обраної стратегії.

В статье раскрыты проблемные аспекты финансового обеспечения социально-экономического развития регионов в условиях ограниченности финансовых ресурсов.

Ключевые слова: финансовое обеспечение, развитие регионов, финансовые ресурсы, рыночная среда, бюджет, финансы, финансовый потенциал.

УДК 330

Н. О. КОРНЕВА

Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

І. О. ШАПОВАЛОВА

Міжнародний університет бізнесу та права

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ

Розкрито сутність і значення фінансового стану підприємства, досліджено методи та прийоми аналізу фінансового стану, запропоновано заходи фінансової стійкості підприємств в умовах фінансової нестабільності. Визначено основні функціональні складові, що обумовлюють економічну стійкість підприємства та систему заходів, яка забезпечує своєчасне реагування на відхилення від запланованих значень економічної стійкості підприємства.

Ключові слова: фінансовий стан, оцінка фінансового підприємства.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток економіки держави в певній мірі можна охарактеризувати як період потрясінь. Зміни, пов'язані з ризиками, збитками та умовами прогресуючої світової кризи стали нормою сьогодення.

Якщо підприємства не будуть прямувати до змін, які охоплюють весь сучасний світ, вони зазнають краху й збанкрутують. Досвід свідчить, що у періоди світових криз конкуренти утримують свої позиції тільки лідери змін – ті, які швидко адаптуються до їх тенденцій, використовуючи всі можливі перспективи виходу з них. Такий лідер розглядає зміни як нову можливість, що означає пошук важливих перемін й шляхів, які є максимально ефективними для внутрішньої та зовнішньої діяльності підприємства. Тому основним завданням є розробка нових механізмів управління фінансовим станом підприємства. Ефективна діяльність під-

Список використаних джерел:

1. Єпіфанов А.О. Соціально-економічні основи розвитку регіонів: Навч. посібник / А.О. Єпіфанов, С.В. Зеленський, М.В. Мінченко та ін. — Суми: Мрія—1. — 2011. — 332 с.
2. Романенко О.Р. Фінанси: Підручник / О.Р. Романенко. — К.: Центр навчальної літератури. — 2012. — 312 с.
3. Фінансовий контроль бюджетних ресурсів: Монографія / Є.В.Мних, Г.О.Кравченко, Н.С.Барабаш та ін. / За заг. ред. Є.В.Мниха. — К.: КНТЕУ. — 2011. — 186 с.

In the article the problem aspects of the financial providing of socio-economic development of regions are exposed in the conditions of narrow-mindedness of financial resources.

Keywords: financial security, regional development, financial resources, market environment, budget, finance, financial potential.

приємства залежить від багатьох чинників, при цьому одним з найважливіших є фінансовий стан. Поряд з цим сьогодні не має чіткого визначення сутності поняття «фінансовий стан підприємства», а також загальноприйнятої точки зору щодо його трактування, зосереджено увагу лише на його окремих елементах. У сучасних умовах господарювання для підприємств важливим є врахування таких елементів, як платоспроможність, фінансова стійкість та ділова активність, що визначається, зокрема, ефективністю оборотних коштів, прибутковістю підприємства, таких, як потенціал формування та повнота використання фінансових ресурсів, збалансування грошових потоків і рівень фінансового ризику.

В контексті зазначено актуальним є уточнення сутності поняття «фінансовий стан підприємства» та пошук шляхів його покращення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Окремі питання аналізу фінансового стану підприємств розглядаються в працях таких дослідників, як О.В. Ареф'єва, Д.М. Городинської, А.В. Черепа, Л.А. Кириченко, Т.А. Обущака та інших.

Вчені аналізують вплив екзогенних та ендогенних факторів на фінансовий стан підприємства, визначають причини кризового стану, однак проблеми покращення фінансового стану підприємства та пошуку шляхів виходу з кризи приділяється недостатньо уваги.

Метою статті є визначення шляхів покращення фінансового стану підприємств.

Виклад основного матеріалу. У ринковій економіці виробники товарів і послуг не зможуть успішно діяти на ринку, не забезпечивши економічну стійкість своїх підприємств. Протягом останнього п'ятиріччя на більшості підприємств України відбувалися позитивні кількісні зміни, досягнуті переважно завдяки екстенсивним чинникам розвитку. Однак, тепер ці чинники вже вичерпали свої можливості впливу і не забезпечують прибутковості підприємствам. Сучасний ринок постійно змінюється. Швидкість змін така велика, що саме пристосування до них стає істотною перевагою підприємств у конкурентній боротьбі. У цих умовах підприємства, які прагнуть зміцнити свої конкурентні позиції, повинні орієнтуватися на нові підходи, принципи і методи організації і ведення бізнес процесів, заснованих на удосконаленні саме внутрішнього механізму управління сталим функціонуванням підприємств. Саме тому першочерговою проблемою на сьогоднішньому етапі розвитку українських підприємств, що виробляють товари чи надають послуги, є пошук альтернативних шляхів покращання їх фінансового стану.

Фінансовий стан підприємства – це показник його фінансової конкурентоспроможності, тобто кредитоспроможності, платоспроможності, виконання зобов'язань перед державою та іншими підприємствами. Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність,

розміщення і використання фінансових ресурсів. Фінансовий стан підприємства потребує систематичного й всебічного оцінювання з використанням різних методів аналізу. Неефективність використання фінансових ресурсів призводить до низької платоспроможності підприємства, і як наслідок, до можливих затримок у постачанні, виробництві та реалізації продукції, до невиконання плану прибутку, зниження рентабельності підприємства [4].

Ефективність використання ресурсів і підвищення рівня економічної стійкості підприємства в сучасних економічних умовах значною мірою залежить від наявності, використання й вдосконалення економічного потенціалу підприємства. Однією з особливостей нестійкого функціонування сучасних підприємств є кількісна, якісна та структурна недосконалість економічного потенціалу господарюючих суб'єктів, що зумовлена значними втратами ресурсів у здійсненні реформ і складним фінансовим становищем підприємств.

Використання й вдосконалення економічного потенціалу до необхідного рівня повинно надавати можливість підприємству для ефективного застосування своїх ресурсів, а значить сприяти поглинанню зовнішніх й внутрішніх дестабілізуючих факторів, що є свідченням стійкості функціонування [2].

Першочерговим етапом у покращання фінансового стану українських підприємств є пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу, яке б забезпечило мінімальний фінансовий ризик за максимальної рентабельності власного капіталу. Оптимізація ліквідності підприємства реалізується за допомогою оперативного механізму фінансової стабілізації – системи заходів, спрямованих, з одного боку, на зменшення фінансових зобов'язань, а з іншого, на збільшення грошових активів, що забезпечують ці зобов'язання. Фінансові зобов'язання підприємство може зменшити за рахунок: зменшення суми постійних витрат (зокрема витрат на утримання управлінського персоналу); зменшення рівня умовно-змінних витрат; продовження строків кредиторської заборгованості за товарними операціями; відтермінування виплат дивідендів та відсотків. Збільшити суму грошових активів можна за рахунок: рефінансування дебі-

торської заборгованості (шляхом факторингу, врахування та дисконтування векселів, форфейтингу, примусового стягнення); прискорення оборотності дебіторської заборгованості (шляхом скорочення термінів надання комерційного кредиту); оптимізація запасів товарно-матеріальних цінностей (шляхом встановлення нормативів товарних запасів методом техніко-економічних розрахунків); скорочення розмірів страхових, гарантійних та сезонних запасів на період перебування підприємства у фінансовій кризі.

В умовах конкурентного середовища актуальності набуває оптимізація збутової політики підприємства. Підприємству необхідно активізувати політику в галузі маркетингу з метою просування своєї продукції, яка фактично за рахунок високої якості та ціни, нижчої від середньогалузевої є конкурентноспроможною. Важливими для вирішення є питання реклами, упаковки, випуску високоякісної сувенірної продукції, фірмова торгівля, стимулювання збуту різними шляхами. Правильний підхід до просування продукції виробників товарів дозволить збільшити реалізацію продукції, що створить реальні передумови для виходу підприємства з фінансово-економічної кризи.

Доцільно також звернути увагу на те, що для покращення свого фінансового становища виробники товарів та послуг повинні реалізувати всю продукцію, що застоюється на складах. Для розширення ринків збуту підприємство може створити пункти роздрібною торгівлі. Це призведе до збільшення прибутку та збільшення оборотності капіталу. Впровадження цього проекту звичайно ж не вирішує існуючих фінансових проблем, але дозволить скоротити термін реалізації товару та прискорити розрахунки з кредиторами.

Конкурентноспроможність на ринку збуту можна досягти шляхом зниження собівартості продукції, за рахунок впровадження нової техніки, технологій, раціональнішого використання як матеріальних, так і трудових ресурсів, зменшення питомої ваги постійних витрат в собівартості продукції, адже зниження собівартості продукції прямо пропорційно впливає на збільшення прибутку підприємства.

Варто також звернути увагу на зростання вартості ввізного мита в Україні. Тому вітчиз-

няним виробникам доцільніше закуповувати сировину і матеріали в межах країни, аніж ввозити з-за кордону.

Ще одним напрямом покращення фінансового стану підприємства є збільшення грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства, що збільшить коефіцієнт абсолютної ліквідності і дозволить підприємству брати довго- і короткострокові позики в банку для фінансування поточної діяльності, які видаються лише платоспроможним підприємствам, в яких коефіцієнт абсолютної ліквідності відповідає нормі. Збільшення грошових коштів можна забезпечити за рахунок реалізації зайвих виробничих і невиробничих фондів, здачі їх в оренду.

Наступним напрямом покращення фінансового стану підприємства може стати виробництво і розробка нових видів продукції, яка зацікавить споживачів, а також отримання ліцензій на виробництво «ходових» товарів, що дасть змогу стабілізувати і покращити фінансовий стан підприємства.

Фінансовий стан підприємства не може бути стійким, якщо воно не отримує прибутку у розмірах, що забезпечують необхідний приріст фінансових ресурсів, спрямованих на зміцнення матеріально-технічної бази підприємства та їх соціальної сфери.

Інформація про фінансовий стан підприємства надзвичайно важлива як для керівництва підприємства, так і для інвесторів. Тому заслуговує на увагу проблема щодо інформаційного забезпечення підприємства. Достовірність даних про фінансовий стан підприємства є важливою умовою для прийняття правильних управлінських рішень.

Однією з причин кризового стану вітчизняних підприємств є неналежне виконання фінансовими службами покладених на них функцій, зокрема відсутність гнучкого фінансового планування та аналізу, управління ризиками та несвоєчасне виявлення фінансової нестабільності.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Насамперед на фінансовий стан підприємства позитивно впливає безперебійний випуск і реалізація високоякісної продукції.

Оскільки фінансовий стан – це одна з найважливіших характеристик діяльності кожного підприємства, то його треба систематично і всебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Це уможливить критичну оцінку фінансових результатів діяльності підприємства як у статичній за певний період, так і в динаміці – за низку періодів, дасть змогу визначити «больові точки» у фінансовій діяльності та способи ефективності використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення.

До основних чинників, які можуть спричинити фінансову кризу на підприємствах, належать: зовнішні, або екзогенні (які не залежать від діяльності підприємства) та внутрішні, або ендогенні (що залежать від підприємства).

Головними екзогенними чинниками фінансової кризи на підприємстві можуть бути: спад кон'юнктури в економіці загалом; значний рівень інфляції; нестабільність господарського та податкового законодавства; нестабільність фінансового та валютного ринків; посилення конкуренції в галузі та криза окремої галузі; посилення монополізму на ринку; дискримінація підприємства органами влади та управління; політична нестабільність у країні.

Головні ендогенні чинники фінансової кризи: брак чітко визначеної стратегії розвитку підприємства; дефіцити в організаційній структурі; низький рівень менеджменту; низький рівень маркетингу та втрата ринків збуту продукції; незадовільне використання виробничих ресурсів; непродуктивне утримання зайвих робочих місць.

Враховуючи проблеми фінансового стану підприємства в умовах фінансової кризи, а також необхідність стабілізації фінансової стійкості підприємств в умовах фінансової нестабільності, варто вжити таких заходів:

- усунення зовнішніх факторів банкрутства; удосконалення поточного календаря фінансового документа, у якому докладно відображається грошовий обіг підприємства;
- регулювання рівня незавершеного виробництва; переведення низькооборотних активів до високооборотних;
- вживання локальних заходів з поліпшення фінансового стану; забезпечення фінансового становища підприємства в се-

редньостроковій перспективі, яке виявляється в стабільному надходженні виручки від реалізації в достатньому рівні ліквідності активів, підвищенні рентабельності продукції, установлення призупинення штрафних санкцій за прострочену кредиторську заборгованість, забезпечення достатності фінансових ресурсів для покриття нових поточних зобов'язань; поступове погашення старих боргів, скорочення витрат до мінімально допустимого рівня, проведення енерго- і ресурсощадних заходів;

- створення стабільної фінансової бази; забезпечення стійкого фінансового становища підприємств у довгостроковій перспективі, створення оптимальної структури балансу та фінансових результатів, фінансової системи підприємства до несприятливого зовнішнього впливу [4].

Становлення ринкових відносин в Україні супроводжувалося активним розвитком підприємництва, створенням нових підприємств, діяльність яких спрямована на досягнення певних результатів. Однак їхньою особливістю була і залишається низька економічна стійкість. Тому дослідження економічних процесів на рівні підприємства як основної ланки національної економіки має ключове значення. Саме на цьому рівні управління необхідно глибоко визначити всі можливості, які є у кожного підприємця для досягнення та підтримання стійкого й ефективного розвитку економіки. І, що важливо, від вирішення цих проблем підприємствами залежить економічна стійкість на всіх інших рівнях управління виробництвом.

Збалансованість досягається шляхом забезпечення оптимальних кількісних співвідношень між елементами загальної системи, які дозволяють їй гармонійно розвиватися. Тому економічна стійкість підприємства передбачає такий стан підприємства, за якого забезпечується максимально узгоджена взаємодія всіх його елементів. Пріоритетними та вагомішими функціональними складовими є саме внутрішні чинники. Тому для оцінки економічної стійкості підприємств необхідно класифікувати її складові за функціональною ознакою, а саме: фінансова, виробнича, кадрова, маркетингова, інвестиційна та управлінська. Проте слід враховувати, що кожна із складо-

вих (фінансова, виробнича, кадрова, маркетингова, інвестиційна, управлінська) характеризується своїм переліком заходів, які сприяють їх стійкості [3].

Система заходів для підтримки економічної стійкості підприємства повинна передбачати:

- постійний моніторинг зовнішнього і внутрішнього станів підприємства;
- розробку заходів із зниження зовнішньої вразливості підприємства;
- розробку підготовчих планів при виникненні проблемних ситуацій, здійсненні попередніх заходів для їхнього забезпечення;
- впровадження планів практичних заходів при виникненні кризової ситуації, прийняття ризикових і нестандартних рішень у випадку відхилення розвитку ситуації;
- координацію дій всіх учасників і контроль за виконанням заходів та їхніми результатами.

Саме за таких умов можна забезпечити систему моніторингу кожної із складових економічної стійкості підприємств, яка змогла б надати можливість оптимізувати її відповідно до перспектив розвитку.

Так, якщо моніторингом виявлено недостатній рівень фінансової стійкості підприємства, то можна реалізувати такі дії:

- оптимізація руху фінансових ресурсів підприємства і врегулювання фінансових відносин, які виникають під час розрахункових відносин між господарюючими суб'єктами з метою ефективного їхнього розподілу;
- розробка стійкої фінансової стратегії підприємства;
- розробка проектів перспективних і поточних фінансових планів, прогнозних балансів та бюджетних коштів;
- розрахунок прогнозних значень реалізації продукції (планів продажів) і планів капіталовкладень, собівартості продукції тощо;
- визначення джерел фінансування господарської діяльності, а також бюджетне фінансування, довго- та короткострокове кредитування тощо;
- координація фінансових підрозділів підприємства [1].

Саме за рахунок стійкої фінансової складової підприємство спроможне вкладати кошти у розробку нових товарів (послуг), освоювати нові ринки збуту шляхом демпінгу, забезпечувати або сприяти забезпеченню маркетинго-

вої стійкості підприємства, розвивати нові напрями діяльності, підтримувати інвестиційну стійкість, і, маючи висококваліфікований персонал, забезпечувати кадрову стійкість підприємства, ефективний процес управління. Отже, фінансова складова вважається провідною та вирішальною, оскільки в ринкових умовах господарювання фінанси є рушійною силою будь-якої економічної системи [3].

Важливим об'єктом регулювання, відповідно до моніторингу, є виробнича стійкість підприємства. З огляду на складність виробничих відносин на підприємстві та різноманітність виконуваних ним функцій його стійкість визначається багатьма внутрішніми та зовнішніми чинниками, кожний з яких впливає на постачання та відновлення якісного, конкурентоспроможного продукту. Управління виробничим процесом через виробничий менеджмент найуспішніше здійснюється завдяки гнучким планам, правильному використанню елементів виробничої системи та дієвого контролю над усіма видами діяльності підприємств. Основними кінцевими цілями у забезпеченні стійкого виробничого процесу є: оптимальний обсяг продажів, якість виготовленої продукції, задоволення споживача, одержання прибутку, зміцнення іміджу підприємства, постійний контакт із клієнтами, післяпродажне обслуговування. Саме постійний контроль за підвищенням ефективності виробництва і ресурсним забезпеченням може гарантувати виконання основних цілей виробничого процесу підприємств та його стійкості [1].

Досягнення економічної стійкості підприємства можливе лише за умови використання елементів сучасного менеджменту, своєчасної реакції на зміни зовнішнього середовища та стратегічного бачення майбутнього стану підприємства.

Висновки. Здійснені дослідження шляхів покращення фінансового стану підприємства дозволяють зробити висновки щодо основних напрямів покращення фінансового стану підприємства та формування його фінансової стратегії.

Удосконалення фінансової роботи на підприємстві доцільно здійснювати за такими напрямками: системний і постійний фінансовий аналіз їх діяльності; організацію обігових ак-

тивів відповідно до існуючих вимог з метою оптимізації фінансового стану; впровадження управлінського обліку і на цій підставі оптимізацію витрат підприємства; оптимізацію розподілу виручки і вибір найефективнішої дивідендної політики; більш широке впровадження комерційного кредиту з метою оптимізації джерел грошових коштів; застосування лізингових операцій з метою розвитку виробництва; впровадження сучасної системи управління грошовими потоками; розробка і реалізація стратегічної фінансової політики підприємства.

В статті раскрыто сутність і значення фінансового стану підприємств, досліджено методи і прийоми аналізу фінансового стану, запропоновано заходи з його забезпечення в умовах фінансової нестабільності.

Ключевые слова: финансовое состояние, оценка финансового состояния предприятия.

Список використаних джерел:

1. Ареф'єва О.В. Економічна стійкість підприємства: сутність, складові та заходи з її забезпечення / О.В. Ареф'єва, Д.М. Городинська // Актуальні проблеми економіки. — 2008. — № 8(86). — С. 83—90.
2. Бугай В.З. Аналіз та оцінка фінансової стійкості підприємства / В.З. Бугай, В.М. Омельченко // Держава та регіони. — 2008. — № 1. — С. 34—39.
3. Колодізєв О. Теоретичні аспекти управління економічною стійкістю підприємства / О. Колодізєв, К. Нужний // Галицький економічний вісник. — 2008. — № 1(16). — С. 53—59.
4. Обущак Т.А. Сутність фінансового стану підприємства / Т.А. Обущак // Актуальні проблеми економіки. — 2007. — № 9. — С. 92—98.

Essence and value of the financial state of enterprise is exposed. Methods and receptions of analysis of the financial state of enterprise are investigational. The measures of financial firmness of enterprises are offered in the conditions of financial instability and financial crisis.

Keywords: financial state, financial analysis of enterprise.

УДК 339.9 (477.73)

В. В. ЛАГОДІЄНКО

Миколаївський національний аграрний університет

І. Т. КИЩАК, Р. С. ЗУБКОВ

Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДП НВКГ «ЗОРЯ»-«МАШПРОЕКТ»

Розглянуто організаційно-виробничу структуру та основні напрями діяльності ДП НВКГ «Зоря»-«Машпроект». Проаналізовано організаційно-технологічні засади здійснення зовнішньоекономічної діяльності підприємства в умовах державних закупівель. Для забезпечення виробництва продукції об'ривана необхідність створення нового підрозділу на підприємстві.

Ключові слова: ринок, замовники, конкуренти, газотурбобудування, контракт, зовнішньоекономічна діяльність, продукція, державна закупівля, серійне виробництво.

Постановка проблеми. Відродження іміджу держави, як високоіндустріальної країни, ґрунтується на ефективному використанні наукового потенціалу та виробничих потужностей для стабілізації ситуації у складному машинобудівництві. Складна машинобудівна галузь є досить специфічною: акумулюючи у своїй продукції здобутки суміжних сфер промисловості (машинобудування, суднобудування, металургія, електротехніка і так далі), вона одночасно стимулює розвиток власне цих та інших галузей. З одного боку це є індикатором рівня розвитку економіки держави в цілому, з

іншого – стимулюючою ланкою економічного розвитку специфічних галузей. Поряд з цим успішний і перспективний розвиток цієї сфери в певній мірі стримується рядом нормативних та організаційно-управлінських чинників.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Єдине підприємство в Україні і країнах СНД, що представляє наукомістку і високотехнологічну галузь промисловості – корабельне газотурбобудування є державне підприємство «Науково-виробничий комплекс газотурбобудування «Зоря»-«Машпроект» (м. Миколаїв, засноване в 1954 році). Основна продукція